

Kajaanin kaupunki

Kajaanin kaupungin hyvinvointisuunnitelma 2026–2029

Hyvinvointisuunnitelman 2026–2029 sisältö

Kajaanissa jokaisella on mahdollisuus hyvinvointiin, osallisuuteen ja merkitykselliseen arkeen – elämän eri vaiheissa ja kaikissa väestöryhmissä

TAUSTA

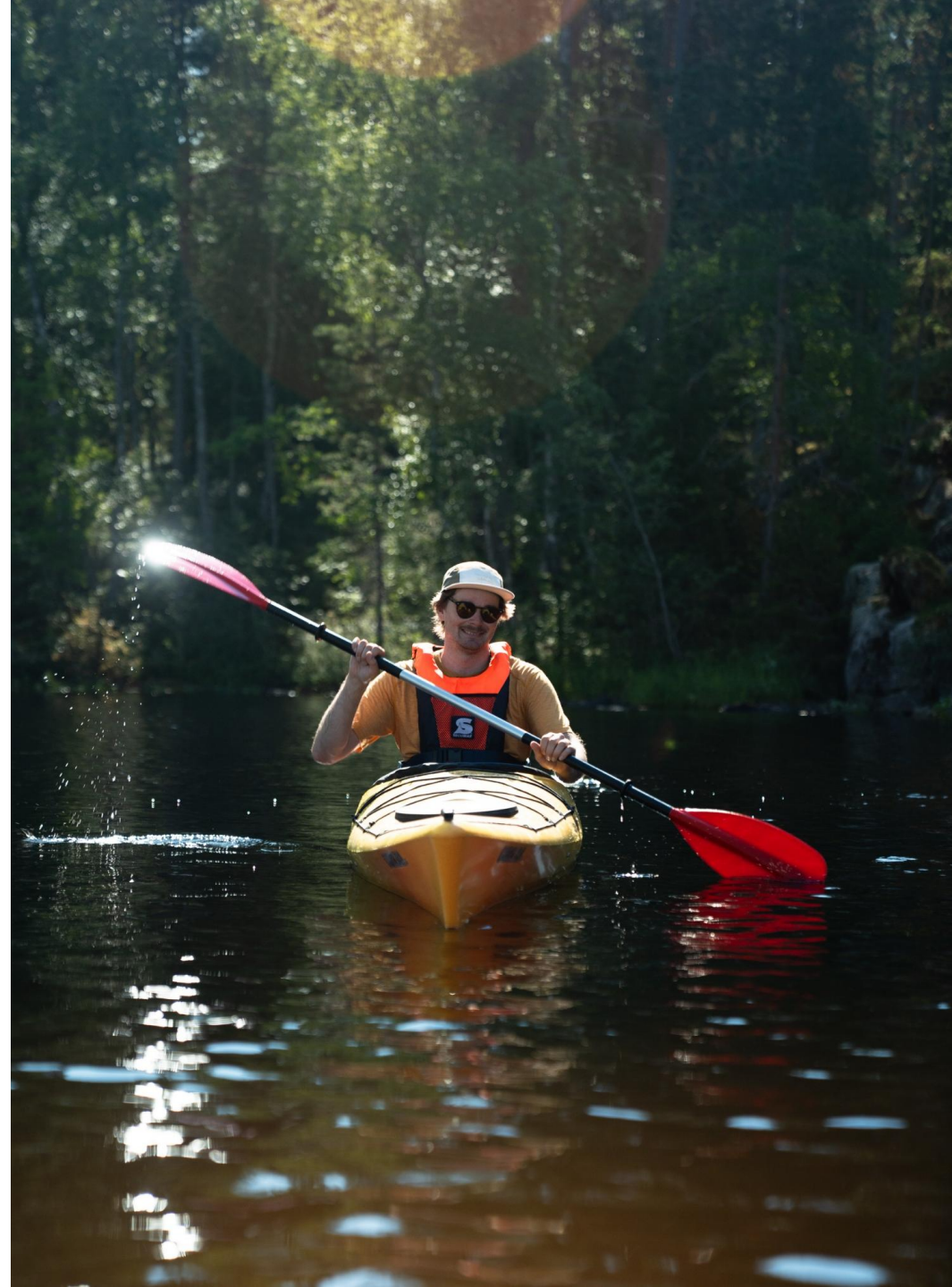
- Tiivistelmä
- Hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman aikataulu
- Lainsäädäntö hyvinvointisuunnitelman taustalla
- Hyvinvointityötä ohjaavat asiakirjat ja strateginen kokonaisuus
- HYTETU-työn rakenteet Kajaanissa

SUUNNITELMA

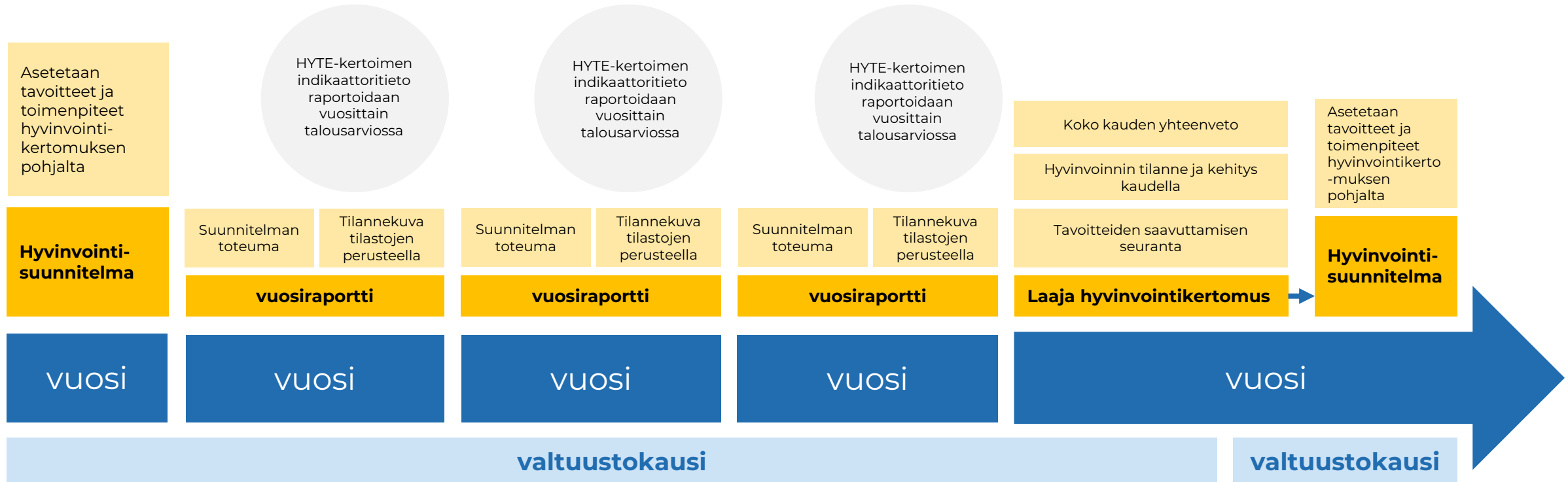
- Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen painopisteet 2026–2029
- Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma
- Työikäisten hyvinvointisuunnitelma
- Ikäihmisten hyvinvointisuunnitelma
- Hyvinvointia edistävät rakenteet
- Seuranta ja arviointi

Tiivistelmä

- Hyvinvointisuunnitelma tulee laatia aina uudelle valtuustokaudelle ohjaamaan kunnassa tehtävää hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä (hyte). Tähän liittyy oleellisesti myös turvallisuuden edistäminen – tästä syystä puhumme **HYTETU-työstä**. Hyvinvointisuunnitelma on lakisääteinen.
- Kajaanin hyvinvointisuunnitelma 2026–2029 on suunnitelma seuraavien vuosien HYTETU-työstä. Hyvinvointisuunnitelmassa huomioidaan kaikki väestöryhmät, sekä eri teemat väestöryhmien hyvinvointisuunnitelmien sisällä: elintavat ja terveys, mielenterveys ja osallisuus, sekä elinvoima ja turvallisuus.
- Kajaanin hyvinvointisuunnitelmassa asetetaan valtuustokauden 2026–2029 hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen tavoitteet, toimenpiteet sekä arviointimenetelmät (mittarit, toteuman kuvaaminen).
- Tavoitteena on myös eriarvoisuuden vähentäminen ja heikommassa asemassa olevien väestöryhmien aseman kohentuminen.
- Suunnitelma auttaa tekemään perusteltuja valintoja ja ohjaamaan resursseja.
- Kajaanissa toimii monialainen HYTETU-työryhmä, joka vastaa hyvinvointisuunnitelman ja -kertomuksen laatimisesta. Kajaanin kaupungilla työskentelee vakituinen hyvinvointikoordinaattori, joka vastaa työn koordinoimisesta.
- Hyvinvoinnin edistäminen on kuntien ja hyvinvointialueiden perustehtävä ja sillä on laaja lainsäädännöllinen pohja.

Hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman aikataulu

Lainsäädäntö hyvinvointi-suunnitelman taustalla

Kuntalaki määrittelee kuntalaisten hyvinvoinnin edistämisen yhdeksi kunnan perustehtäväksi. Kuntalaissa (410/2015, § 1, § 37) säädetään seuraavasti:

- Kunta edistää asukkaidensa hyvinvointia ja alueensa elinvoimaa sekä järjestää asukkailleen palvelut taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestävällä tavalla.
- Kuntastrategiassa tulee ottaa huomioon kunnan asukkaiden hyvinvoinnin edistäminen.

Laissa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (612/2021)

Kunnalla (§ 6) ja hyvinvointialueella (§7) on ensisijainen vastuu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä siltä osin kuin tämä tehtävä kytkeytyy organisaation muihin lakisääteisiin tehtäviin. Laissa säädetään myös mm. suunnittelusta, raportoinnista ja yhteistyöstä.

Lisäksi useissa erityislaeissa on säädöksiä liittyen kunnan rooliin hyvinvoinnin edistäjänä, mm:

- Liikuntalaki 390/2015
- Laki kuntien kulttuuritoiminnasta 166/2019
- Laki vapaasta sivistystyöstä 632/1998
- Oppivelvollisuuslaki 1214/2020
- Varhaiskasvatustalaki 540/2018
- Lukiolaki 714/2018
- Laki ammatillisesta koulutuksesta 531/2017
- Nuorisolaki 1285/2016
- Ympäristönsuojelulaki 527/2014
- Alueidenkäyttölaki 132/1999
- Rakentamislaki 751/2023
- Laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä 523/2015
- Terveystalaki 1326/2010
- Tupakkalaki 549/2016
- Alkoholilaki 1143/1994
- Sosiaalihuoltolaki 1301/2014
- Työturvallisuuslaki 738/2022

Kajaanissa elämme hyvää huomista todeksi

Kajaani luo asukkaille, yrityksille ja yhteisöille hyvinvointia, turvallisuutta sekä hyvän elämän ja menestymisen edellytykset

Strategian teemat

Kaikkien
Kajaani

Menestyvä
Kajaani

Vastuullinen
Kajaani

Strategiaa toteuttavat ohjelmat ja suunnitelmat

Vuosittainen suunnittelu

talousarvio

tulosalueiden suunnitelmat ja
tavoitteita toteuttavat toimenpiteet

johtoryhmät

viestintä

kehitys-
hankkeet

sidosryhmä-
yhteistyö

Palvelu-
sopimukset ja
hankinnat

avustukset

Hyvinvointityötä ohjaavat asiakirjat

Alueellinen hyvinvointikertomus-
ja suunnitelma

Kaupunkistrategia

Laaja hyvinvointikertomus ja -suunnitelma

Talousarvio- ja suunnitelma

Esim. kulttuuriohjelma ja liikkumisohjelma

Elinvoimaohjelma

HYTETU-työn rakenteet Kajaanissa

Hyvinvointityötä toteuttavat

Kaupungin hyvinvointitoimijat

- Varhaiskasvatus
- Perus- ja 2. asteen opetus
- Nuorisotyö
- Liikunta ja kulttuuri
- Maankäyttö- ja kaupunkisuunnittelu, kunnossapito
- Neuvostot
- Jne.

Hyvinvointialueen toimialat

Muut toimijat

- Järjestöt ja yhteisöt, srk.
- 4. sektori
- Yritykset
- Kuntalaiset

HYVINVOINTITIETO
(hyvinvointikertomus ja -suunnitelma)

TOIMIALA- JA ORGANISAATORAJAT YLITTÄVÄ YHTEISTYÖ

Kajaanin kaupungin ja Kainuun hyvinvointialueen HYTETU-yhteistyön tasot:

- 1) Strateginen yhteistyösopimus
- 2) Kainuun HYTETU-foorumi 1/v
- 3) Kuntakohtainen neuvottelu 1/v
- 4) Alueellinen HYTETU-työryhmä 1/kk
- 5) Operatiivisen tason verkostot, työryhmät ja yhdyspinnat = arjen yhteistyö

Yhteiset työryhmät

- Kajaanin hytetu-työryhmä
- Kainuun hytetu-työryhmä
- Kajaanin ept-työryhmä
- Kajaanin liikenneturvallisuustyöryhmä
- Lasten ja nuorten palveluverkko-ohjausryhmä
- Alueellinen perhekeskuksen ohjausryhmä
- Alueellinen ravitsemusterveyden työryhmä sekä lasten ja nuorten ravitsemusterveyden työryhmä
- Taikusydänverkosto (kulttuurihyvinvointi)
- ym.

Hyvinvointityötä ohjaavat

Valtakunnallinen

- Lainsäädäntö ja ohjaus
- Terve kunta -verkosto

Paikalliset

- Kaupunginvaltuusto
- Kaupunginhallitus
- Osallisuus- ja hyvinvointijaosto
- Muut jaostot ja lautakunnat
 - Laaja johtoryhmä
- Kajaanin hytetu-työryhmä

Hyvinvointialue

- Toimielimet

Hyvinvointisuunnitelma tehtiin yhdessä!

- Hyvinvointikysely kuntalaisille, tammi-helmikuu 2025
- Unelmien Kajaani -työpaja lapsille ja nuorille, maaliskuu 2025
- Vanhusneuvosto, huhtikuu 2025 ja joulukuu 2025
- Vammaisneuvosto, huhtikuu 2025 ja tammikuu 2026
- Nuorisovaltuusto, toukokuu 2025
- Järjestöilta kajaanilaisille järjestöille, toukokuu 2025
- Ikääntyneiden hyvinvointi -työpaja kuntalaisille yhteistyössä Kainuun hyvinvointialueen kanssa, toukokuu 2025
- Hyvä Olla Kajaanissa -työpaja työkäisille kuntalaisille yhteistyössä Kainuun hyvinvointialueen ja Kajaanin ammattikorkeakoulun kanssa, syksy 2025
- Turvallisuuskysely kuntalaisille, joulukuu 2025

Mennään samaan suuntaan!

- [Kaupunkistrategia 2027–2030](#)
- [Kainuun hyvinvointisuunnitelma 2026–2029](#)
- [Kainuun ravitsemusterveyden edistämissuunnitelma 2026–2029](#)
- [Kainuun mielen hyvinvoinnin ohjelma 2025–2029](#)
- [Kainuun liikumisohjelma 2030](#)

Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen painopisteet 2026–2029

Omina osiona suunnitelmassa:

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma
Työikäisten hyvinvointisuunnitelma
Ikääntyneiden hyvinvointisuunnitelma

Turvallisuus ja ehkäisevä päihdetyö ovat osa Kajaanin hyvinvointisuunnitelmaa niin, että näkyvät toimenpiteissä.

Elintavat ja terveys

- Liikkumisen edistäminen
- Ravitsemusterveys
- Riittävä lepo

Mielen hyvinvointi ja osallisuus

- Ehkäisevä päihdetyö
- Syrjäytymisen ja yksinäisyyden torjuminen
- Kulttuurihyvinvointi

Elinvoima ja turvallisuus

- Asuminen
- Väkivallan ja kiusaamisen ehkäisy
- Työ, opiskelu ja toimeentulo

Elintavat ja terveys

Tässä hyvinvointisuunnitelmassa elintapojen ja terveyden osalta tarkoitetaan erityisesti terveyttä edistävää liikkumista sekä ravitsemusterveyden edistämistä. Hyvinvointisuunnitelmassa määritellään toimenpiteet, joiden avulla Kajaani voi näihin aihealueisiin pyrkiä vaikuttamaan väestöryhmäkohtaisesti. Elintavat ja terveys –painopisteen tavoitteet ja toimenpiteet on koostettu huomioiden erilaiset kotimaiset suositukset (UKK-Instituutti, THL, OKM, STM).

Kajaanin kaupunki toimii elintapojen edistämisessä:

- **Rakenteiden mahdollistajana:** kehitetään saavutettavia liikuntapaikkoja ja -reittejä esteettömyys ja eriarvoisuuden vähentäminen huomioiden.
- **Palveluiden järjestäjänä:** liikuntaneuvonnan palvelut, liikuntaryhmät, kaupungin sisä- ja ulkoliikuntapaikat, kevyen väylän liikkumispaikkojen ylläpito ja kehittäminen, ravitsemuspalvelut varhaiskasvatuksessa ja oppilaitoksissa.
- **Yhteistyön koordinoijana:** sivistystoimialan palvelut: varhaiskasvatus, perusopetus, toisen asteen koulutus, kulttuuri- ja nuorisopalvelut, liikuntatulosyksikkö, Kainuun hyvinvointialue, järjestöt ja seurakunta, elinkeinoelämä.
- **Esimerkkinä omalla toiminnallaan:** liikkuva työyhteisö, elintapakampanjat, liikuntamyönteiset palvelut.

Liikunta

- Lisää luuntiheyttä ja edistää painonhallintaa
- Edistää kognitiivisia taitoja.
- Vähentää syöpäriskiä.
- Edistää aivoterveyttä, madaltaa ahdistuneisuuden ja masennuksen riskiä, voi vähentää masennuksen oireita, parantaa unenlaatua ja elämänlaatua.
- Edistää sydänterveyttä; laskee verensokeria ja verenpainetta.
- Ikääntyneillä pienentää kaatumisriskiä.
- Kroonisia sairauksia sairastavilla madaltaa kuolleisuutta, parantaa fyysistä toimintakykyä ja elämänlaatua.

Ravitsemus

- Ravitsemussuositusten mukainen ravitsemus edistää lapsen ja nuoren normaalia kasvua sekä aivoterveyttä.
- Terveelliset ravitsemustottumukset ovat painonhallinnan ydin ja ehkäisevät sydän- ja verisuonisairauksia.
- Ikääntyneillä erityisesti vajaaravitsemus haasteena; riittävä proteiinin ja muiden ravintoaineiden saanti tärkeää.

Mielen hyvinvointi ja osallisuus

Mielen hyvinvointi ja osallisuus –painopisteen tavoitteet ja toimenpiteet pohjautuvat suomalaisiin suosituksiin ja strategioihin (mm. THL, STM, Mielenveysbarometri, ehkäisevän päihdetyön suositukset).

Kajaanin kaupunki toimii mielen hyvinvoinnin ja osallisuuden edistämässä:

Rakenteiden mahdollistajana: kunnan palveluissa edistetään mielen hyvinvointia ja osallisuutta systemaattisesti, tarjotaan matalan kynnyksen tiloja, yhteisöjä, ryhmiä, palveluja ja tapahtumia. huomioidaan kuntalaiset päätöksenteossa ja kaupungin kehittämisessä.

Palveluiden järjestäjänä: kaikissa kaupungin toimissa voidaan edistää mielen hyvinvointia ja osallisuutta, esimerkiksi kouluissa ja oppilaitoksissa, nuoriso-, kulttuuri-, ja liikuntapalveluissa, kaavoituksessa ja kaupunkisuunnittelussa, ravitsemuspalveluissa, rakentamisessa.

Yhteistyön koordinoijana: kunnan toimialat, järjestöt, hyvinvointialue.

Esimerkkinä omalla toiminnallaan: tarjotaan matalan kynnyksen kohtaamispaikkoja ja vahvistetaan osallisuutta tarjoamalla vaikuttamismahdollisuuksia kaikille ikäryhmille.

Mielen hyvinvointi

- Lisää pärjäämistä vaikeuksissa ja haastavissa elämäntilanteissa.
- Edistää työ- ja opiskelukykyä ja vähentää työkyvyttömyyttä.
- Lisää hyvinvointia edistävien valintojen tekemistä.
- Torjuu kiusaamista ja väkivaltaa.

Osallisuus

- Lisää yhdenvertaisuutta sekä kuulumista yhteiskuntaan.
- Vähentää eriarvoisuutta.
- Ehkäisee väkivaltaa.
- Vahvistaa yhteisöjä.

Elinvoima ja turvallisuus

Turvallisuus ja elinvoima -painopisteen tavoitteet ja toimenpiteet pohjautuvat suomalaisiin suosituksiin ja strategioihin (sisäisen turvallisuuden strategia, yhteiskunnan turvallisuusstrategia, Valtioneuvosto)

Kajaanin kaupunki toimii turvallisuuden ja elinvoiman edistämisessä:

Rakenteiden mahdollistajana: Kaikissa kaupungin toimissa voidaan edistää turvallisuutta.

Yhteistyön koordinoijana: kunnan toimialat, järjestöt, hyvinvointialue.

Esimerkkinä omalla toiminnallaan: turvallisuuskysely kuntalaisille, turvallisuussuunnittelu osana hyvinvointisuunnitelmaa, puututaan ennaltaehkäisevästi kiusaamiseen.

Elinvoima

- Vahvistaa mahdollisuuksia koulutukseen ja osaamisen kehittämiseen.
- Uudistaa kaupunkiympäristöä.

Turvallisuus

- Turvallisuus näkökulmien vahvistaminen.
- Tiivis yhteistyö turvallisuusviranomaisten kanssa turvallisuuden edistämiseksi.

Kajaanin kaupunki

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma

TAVOITE	TOIMENPITEET	MITTARIT
<p>Elintavat ja terveys: Liikkuva ja ravitseva elämäntapa opitaan lapsuudessa ja sitä jatketaan myös nuoruudessa. Istuminen ja ruutuaika vähenevät monipuolisen liikkumisen myötä.</p>	<p>Vahvistetaan Liikkuva Vaka - ja Liikkuva Koulu -toimintaa kaikissa kouluissa, oppilaitoksissa ja päiväkodeissa: taukoliikunta, aktiiviset oppitunnit, välituntiliikunta.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Ohjelmien piirissä olevien yksiköiden osuus, tavoitteena 100% - Nykytilan arviointi-työkalusta (Liikkuva-ohjelmat)
	<p>Käynnistetään kouluPT-toiminta peruskouluilla.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - KouluPT-toiminnan kävijämäärät - MOVE!-tulosten kehitys - Kouluterveyskysely: Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, Vähintään tunnin päivässä liikkuvat - Finlapset: Viettää vapaapäivinä laitteella vähintään 2 tuntia päivässä (%)
	<p>Otetaan käyttöön opettajajohtoinen kouluruokailu yläkouluissa.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Osallistumisen mittari - Kouluterveyskysely: Ei syö koululounasta päivittäin 8–9lk, AOL, lukio, Syö koululounasta päivittäin 8–9 lk., lukio, ammatillinen oppilaitos - Oppilaalle on varattu yli 25min kouluruuan syömiseen kyllä/ei
	<p>Kuullaan lapsia ja nuoria päiväkot- ja kouluruokailusta. Järjestetään toiveruokapäiviä.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - QR-koodi-palautteiden määrä - Toiveruokapäivien määrä vuodessa
	<p>Noudatetaan kouluissa, oppilaitoksissa ja päiväkodeissa varhaiskasvatuksen ruokailusuositusta ja valtion kouluruokailusuositusta laajasti.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Kouluterveyskysely: Terveyttä edistäviä elintapoja summaindikaattori, 4. ja 5lk ja 8–9lk - Kouluterveyskysely: Niukasti kasviksia sekä hedelmiä ja marjoja syövien nuorten osuus, AOL, lukio - Kouluterveyskysely: Syö aamupalaa joka arkiamu 4. ja 5 lk.
	<p>Lisätään lasten, nuorten ja perheiden tietoisuutta Liiku Kajaanissa -rannekkeesta ja pyritään lisäämään sen käyttöastetta.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Rannekkeen käyttäjämäärän ja käyttöasteen kehitys.
	<p>Kehitetään varhaiskasvatusikäisille ja/tai alakouluikäisille lapsille monipuoliseen liikkumiseen kannustava liikuntadiplomi.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Diplomin suorittajamäärät
	<p>Tehostetaan ilman harrastusta jääneiden lasten ja nuorten tavoittamista seurojen välisellä yhteistyöllä ja harrastamisen Suomen mallilla.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Kouluterveyskysely: Harrastaa liikuntaa ohjatusti vapaa-ajalla vähintään viikoittain 4-5lk - Kouluterveyskysely: Vähintään tunnin päivässä liikkuvat 4–5lk, 8–9lk - Harrastamisen Suomen mallin harrastajamäärät - Maahanmuuttajien osuus harrastuskentässä - Soveltavan liikunnan harrastuskertojen määrä
	<p>Lisätään aktiivisia arkimatkoja.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Aktiivisten koulumatkojen mittaus, pyöräillen Kajaanissa hankkeen mittari. - Aktiivisten arkimatkojen osuuden kasvaminen

TAVOITE	TOIMENPITEET	MITTARIT
<p>Mielen hyvinvointi ja osallisuus: Lapset ja nuoret kokevat kuuluvansa osaksi yhteisöä ja heidän äänensä annetaan kuulua. Tuetaan nuoria päihdeettömyyteen.</p>	<p>Vahvistetaan lasten ja nuorten osallisuuden tunnetta.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Kouluterveyskysely: Osallistunut koulun asioiden suunnitteluun 4–5lk. - Kouluterveyskysely: Huonot mahdollisuudet vaikuttaa koulun tapahtumien järjestämiseen 8–9lk. - Kouluterveyskysely: Luottaa saavansa apua, kun tarvitsee 8–9lk. - Erittäin heikko osallisuuden kokemus, (%) 8–9lk, AOL, lukio - Nuorisovaltuuston aloitteiden määrä. - Nuorisotilakysely: Olen osallistunut nuorisotilalla toiminnan suunnitteluun (%) - Oppilaskuntien ja nuorisovaltuuston tapaaminen kerran vuodessa: toteutunut kyllä/ei
	<p>Mahdollistetaan lapsille, nuorille ja lapsiperheille yhteisiä vertaistuellisia kohtaamispaikkoja tarjoamalla tiloja.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Tilojen määrä ja järjestetyt kohtaamiset sekä kävijämäärät.
	<p>Varmistetaan koulupsykologien ja kuraattorien riittävä resursointi yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Kouluterveyskysely: Ei ole saanut tukea/apua oppilashuollosta. Ei ole päässyt oppilashuollon palveluihin.
	<p>Tarjotaan päihdekasvatusta perusopetuksen oppilaille ja toisen asteen opiskelijoille.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Kouluterveyskysely: Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa (%) 8–9lk - Kouluterveyskysely: Käyttänyt tupakkaa, sähkötupakkaa, nuuskaa tai nikotiinipusseja vähintään kerran (%) 8–9lk. - Kouluterveyskysely: Käyttää päivittäin tupakkaa, sähkötupakkaa, nuuskaa tai nikotiinipusseja (%) 8–9lk. - Kouluterveyskysely: Kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran (%) 8–9lk.
	<p>Varmistetaan, että ehkäisevän päihdetyön kuvaus ehkäisystä tuen piiriin ohjaamiseen (alkoholi, huumeet, tupakka- ja nikotiinituotteet, rahapelaaminen), välittämiseen ja hallussapitoon puuttumiskäytännöt sisältyvät kaikkien koulujen/oppilaitosten suunnitelmiin.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Ehkäisevää päihdetyötä yhteisesti kirjattujen käytäntöjen mukaisesti toteuttavat peruskoulut, (%) peruskouluista
	<p>Huomioidaan lasten ja nuorten mahdollisuudet keskittymisen ja liikkumisen mahdollistavaan oppimisympäristöön, yksilölliset tuen tarpeet ja opiskeluhoitopalvelujen tilatarpeet oppilaitosten, opetustilojen ja resurssien suunnittelussa.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Opiskeluhoitopalveluiden toimijoilla riittävät tilat - Kouluterveyskysely: Huonot mahdollisuudet vaikuttaa oppituntien järjestelyihin (%) 8-9lk. - Kouluterveyskysely: Vaikeuksia opetuksen seuraamisessa, (%)
	<p>Tunnistetaan nuorten syrjäytymiskierre. Ehkäistään koulutuksen ja työelämän ulkopuolelle jäämistä.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17–24 -vuotiaat - Syrjäytymisriskissä (ei työssä, ei opiskele, ei ole varusmiespalvelussa) olevat 15-28-vuotiaat, % vastaavan ikäisistä (nuorisotilastot.fi) - Kouluterveyskysely: Ei yhtään läheistä ystävää (%) 8-9lk - NEET-nuorten (Not in Employment, Education or Training) väheneminen
	<p>Tuetaan Lasten ja nuorten kaveri- ja tunnetaitoja sekä huomioidaan tuen tarve niille lapsille, joilla on sosiaalisten tilanteiden pelkoa ja/tai yksinäisyyttä.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Kaveri- ja tunnetaitojen tukemisen menetelmät: Mitä konkreettisia menetelmiä käytetään. - Kouluterveyskysely: Mahdollisuus keskustella koulussa aikuisen kanssa mieltä painavista asioista(%) 4-5.lk & 8-9.lk
	<p>Käytetään digilaitteita opetuksessa tavoitteellisesti ja opetussuunnitelman mukaisesti osana monipuolisia työtapoja. Kännyköiden viihdekäyttö vähenee kännykkäkiellon avulla.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Kouluterveyskysely: Oma puhelin häirinyt keskittymistä oppitunneilla vähintään kerran viikossa (%) - Kouluterveyskysely: Vaikeuksia opetuksen seuraamisessa, (%)
	<p>Tarjotaan taiteen perusopetuksen osavapaaoppilaispaikkoja, joilla mahdollistetaan vähävaraisten perheiden kulttuuriharrastaminen.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Myönnettyjen osaoppilaispaikkojen määrä.
	<p>Jokainen lapsi ja nuori pääsee kokemaan kulttuurin hyvinvointivaikutuksia kulttuurikasvatussuunnitelman kautta.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Kulttuurikasvatussuunnitelman toimenpiteiden toteuttaminen, osallistujien määrät.
<p>Tarjotaan jokaiselle 7. luokkailaiselle Mieli hetki -mallin mukainen keskustelu.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Kouluterveyskysely: Vähintään lievää ahdistusta (%) 4-5lk. 	

TAVOITE	TOIMENPITEET	MITTARIT
<p>Elinvoima ja turvallisuus: Kaikilla lapsilla on oikeus kasvaa ja kehittyä turvallisessa ympäristössä.</p>	<p>Tunnistetaan kaikissa lasten ja nuorten palveluissa mahdollinen fyysinen/henkinen väkivalta ja otetaan asia puheeksi. Tehdään ilmoitus sosiaaliviranomaiselle aina aidon huolen herätessä.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Läheltä piti- ilmoitukset - Kouluympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin tarkastus tehty 3v välein, % kouluista - Kiusaaminen loppuminen/vähentyminen sen jälkeen kun siitä on kerrottu nuorisotilalla. (%)
	<p>Ehkäistään kiusaamista ryhmäyttämällä ja varmistetaan tukioppilaiden toiminta sekä riittävä koulutus. Laajennetaan tukioppilastoimintaa myös alakouluille. Vahvistetaan häirintäyhdyshenkilötoiminnan toimintaa (korkea)koulussa.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Kouluterveyskysely: Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, (%) 4-5lk, 8-9lk, AOL, lukio - Kouluterveyskysely: Kiusattu koulussa jättämällä ulkopuolelle (%) Perusopetus, lukio, AOL
	<p>Täydennyskoulutetaan varhaiskasvatus- ja opetushenkilöstöä HYTETU-asioihin.</p>	<ul style="list-style-type: none"> -Koulutuksien määrä -Koulutuksiin osallistuminen
	<p>Kehitetään koulujen ympäristön liikenneturvallisuutta.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Ympäristön turvallisuustarkastelu - Kysely koulun vanhemmille ja oppilaille

Kajaanin kaupunki

Työikäisten hyvinvointisuunnitelma

TAVOITE	TOIMENPITEET	MITTARIT
<p>Elintavat ja terveys: Kajaani tukee työikäisten liikunnallista elämäntapaa ja liikkumisen sekä elintapojen eriarvoisuus vähenee.</p>	Huomioidaan uusien leikkipuistojen ja aikuisten ulkokuntoilupaikkojen suunnittelussa perheen yhteisen liikkumisen mahdollistuminen.	<ul style="list-style-type: none"> - TEA-viisari - Lipas.fi (Valtakunnallinen liikunnan paikkatietojärjestelmä)
	Tarjotaan soveltavan liikunnan ryhmiä ja huomioidaan soveltava liikunta osana liikkumisohjelmaa.	<ul style="list-style-type: none"> - TEA-viisari
	Ylläpidetään ja kehitetään saavutettavia ja esteettömiä ulkoliikuntapaikkoja.	<ul style="list-style-type: none"> - Lipas.fi (Valtakunnallinen liikunnan paikkatietojärjestelmä). - Ulkoliikuntapaikat kpl, joissa esteettömiä välineitä.
	Järjestetään liikkumiskampanjoita ja -tapahtumia työikäisille.	<ul style="list-style-type: none"> - Kampanjoiden ja tapahtumien osallistujamäärät
	Laajennetaan liikuntavälinelainausta.	<ul style="list-style-type: none"> - Asiakkaiden määrät - Lainattavien tavaroiden määrä ja käyttöaste
	Tarjotaan elintapaohjausta työikäisille, myös verkkovälitteisenä toimintana	<ul style="list-style-type: none"> - Osallistujamäärät - Hyvinvointialueen tilastointi - Sairastavuusindeksi, ikävakioitu - Alkoholisairastuvuusindeksi, ikävakioitu
	Tuetaan työikäisten työ- ja toimintakykyä ennaltaehkäisevästi.	<ul style="list-style-type: none"> - Tuki- ja liikuntaelinten- sekä sidekudosten sairauksien vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat, % 18-64-vuotiaista - Liikuntaneuvontakontaktien määrä - Kansalaiskisan osallistujamäärä
	Lisätään työikäisten tietoisuutta Liiku Kajaanissa-rannekkeesta ja pyritään lisäämään sen käyttöastetta.	<ul style="list-style-type: none"> - Rannekkeen käyttäjämäärät ja sen käyttöaste
	Ylläpidetään kevyen liikenteen väyliä niin, että ne palvelevat aktiivista liikkumista ympärivuotisesti.	<ul style="list-style-type: none"> - FCC:n yhdyskuntatekniset palvelut -kyselytutkimus

TAVOITE	TOIMENPITEET	MITTARIT
<p>Mielen hyvinvointi ja osallisuus: Työikäisille tarjotaan palveluita, jotka tukevat mielen hyvinvointia sekä osallisuutta.</p>	<p>Tarjotaan kaupungin liikunta-, kulttuuri- ja sivistyspalveluissa myös edullisia/ maksuttomia palveluita työttömille ja vähävaraisille.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Asukastutkimus - Kulttuurin edistäminen kunnassa TEA-pistemäärä - Kulttuuritoiminnan tarjoaminen kohdennetusti erilaisille ryhmille (TEAvisari) - Kunnassa järjestetään liikkumisryhmiä työttömille painonhallintaa tarvitseville kyllä/ei (TEAvisari) - Finlapset: Kokee kiinnostavat vapaa-ajan toiminnot liian kalliiksi.
	<p>Vahvistetaan kulttuurihyvinvointia, monilukutaitoa ja saavutettavuutta tarjoamalla kulttuurilaitoksissa osallistavaa toimintaa, kuten lukupiirejä, digiopastusta, työpajoja sekä kirjailija- ja asiantuntijavierailuja.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Toteutuminen, saadut palautteet
	<p>Kuullaan kaupungin toimintojen suunnittelussa myös haavoittuvassa asemassa olevia osallisuusohjelman mukaisesti.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Kysely - Mielenterveysindeksi, ikävakioitu
	<p>Tuetaan taloudellisesti tiukassa tilanteessa olevien työikäisten hyvinvointia toteuttamalla Kaikukortti-toimintaa. 1) Pyritään saamaan uusia Kaikukortti-toimijoita - myös liikuntatoimijoista, 2) Lisätään Kaikukortin käyttöastetta.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Kaikukortin käyttöaste - Mukaan saadut uudet toimijat
	<p>Järjestetään keskustellaan kulttuurista -matalan kynnyksen tilaisuuksia, joissa kuntalaiset pääsevät kertomaan ideoitaan ja ajatuksiaan kulttuuripalveluista ja niiden kehittämisestä.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Toteutuminen, osallistujamäärät sekä osallistujilta saatu palaute.

TAVOITE	TOIMENPITEET	MITTARIT
<p>Elinvoima ja turvallisuus: Turvallisuus huomioidaan kaupungin palveluissa. Tuetaan työikäisten toimintakykyä ja jaksamista.</p>	<p>Vahvistetaan yhteistyötä kolmannen sektorin toimijoiden kanssa hyvinvoinnin edistämiseksi ja eriarvoisuuden vähentämiseksi mm. pitkäaikaistyöttömyyden vähentäminen, perheiden tukeminen.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Yhteistyön koettu laatu, kysely järjestöille - Pitkäaikaistyöttömien määrä työttömistä työnhakijoista. - FinLapset: Kokenut uupumuksen oireita (vanhemmat, (%))
	<p>Edesautetaan kohtuuhintaista asuntotarjontaa ja kehitetään ennaltaehkäisevää toimintaa asuntomarkkinoilta syrjäytymisen estämiseksi.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Yhden hengen asuntokunnat, (%) asuntokunnista - Asunnottomat yksin asuvat / 1000 asukasta
	<p>Tunnistetaan työllisyyspalveluissa työ- ja toimintakyvyn haasteita ja ohjataan tarpeen mukaan eteenpäin.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Työllisyysaste (Tilastokeskus) - Työttömyysaste (Työllisyyskatsaus, Elinvoimakeskus 2025) - Työkyvyttömyysindeksi, ikävakioitu - Mielenveysperustaisesti sairauspäivärahaa saaneet 25–64-vuotiaat (%) - Vaikeasti työllistyvät (rakennetyöttömyys), (%) 15–64-vuotiaista
	<p>Otetaan käyttöön ehkäisevän päihdetyön puheeksioton menetelmiä.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Päihdehuollon avopalveluissa asiakkaita / 1000 asukasta

Kajaanin kaupunki

Ikäihmisten hyvinvointisuunnitelma

TAVOITE	TOIMENPITEET	MITTARIT
<p>Elintavat ja terveys: Ikääntyneille on tarjolla monipuolista liikunta- ja elintapaohjausta, sekä liikkumisympäristöjä, jotka tukevat heidän toimintakykyään.</p>	<p>Toteutetaan Voimaa Vanhuuteen -toimenpiteitä ja kampanjointia yhteistyössä järjestöjen ja Kainuun hyvinvointialueen kanssa.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Osallistujien määrät - Toteutuneet yhteistyöt
	<p>Tarjotaan ikäihmisille kohdennettuja voima- ja tasapainoryhmiä.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Kunta järjestää liikkumisryhmiä ikääntyneille kyllä/ei (TEAvisari), järjestettyjen ryhmien määrä (kpl) - Osallistujien voimatasojen kehittyminen - VoiTas- ryhmien määrä - Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitokaksot 65 vuotta täyttäneillä / 10 000 vastaavan ikäistä
	<p>Kampanjoidaan ikäihmiset liikunnan ja ulkoilun puolesta; esimerkiksi Vie Vanhus Ulos -kampanja.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Osallistujien määrät
	<p>Toteutetaan kysely ikäihmisille hyvinvointiin ja terveyteen liittyen yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Kyselyn tulokset
	<p>Edistetään ikääntyneiden ravitsemusterveyttä.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - TEAvisari, ikääntyneen väestön palvelut
	<p>Lisätään ikäihmisten tietoisuutta Liiku Kajaanissa -rannekkeesta ja pyritään lisäämään sen käyttöastetta.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Rannekkeen käyttäjämäärät ja sen käyttöaste

TAVOITE	TOIMENPITEET	MITTARIT
<p>Mielen hyvinvointi ja osallisuus: Ikääntyneille on tarjolla monipuolista tekemistä ja huomioidaan kuulluksi tuleminen.</p>	<p>Järjestetään Kainuun hyvinvointialueen kanssa ikäihmisille yhteisiä tilaisuuksia heidän kuulemisekseen.</p>	<p>- Tilaisuuksien kävijämäärä</p>
	<p>Lisätään osallisuuden kokemusta kehittämällä ikääntyneiden Kulttuuriluotsi- tai kulttuurikaveritoimintaa.</p>	<p>- Kulttuurin edistäminen kunnissa TEA viisari, pistemäärä</p>
	<p>Mahdollisestaan sosiaalinen aktiivisuus yhteistyössä eri toimijoiden kanssa.</p>	<p>- Itsensä yksinäiseksi tuntevien osuus (%), 75 vuotta täyttäneet - Depressiolääkkeistä korvausta saaneet 65-vuotta täyttäneet, % - Toteutuneet yhteistyöt</p>
	<p>Huomioidaan yhteisöllisten tapahtumien laaja tiedottaminen yksinäisyyden ehkäisemiseksi. Käytetään tiedottamiseen paikallislehtiä, infotauluja, kaupungin nettisivuja</p>	<p>- Tapahtumien osallistujamäärät ja niiden lisääntyminen.</p>

Tavoite	TOIMENPITEET	MITTARIT
<p>Elinvoima ja turvallisuus: Ikäihmisille tarjotaan turvallinen elinympäristö huomioiden esteettömyys kaupunkiympäristön kehittämisessä.</p>	<p>Varmistetaan ikäihmisen asumisen erilaiset muodot ja perhehoidon monipuoliset palvelut Kajaanissa yhteistyössä Kainuun hyvinvointialueen ja muiden palveluntuottajien kanssa, mahdollistaen kotona-asuminen mahdollisimman pitkään.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Omaishoidon tuella kotona hoidettavat 75 vuotta täyttäneet vuoden aikana, (%) vastaavan ikäisistä - Kotona asuvat 65-74-vuotiaat, (%) vastaavan ikäisestä väestöstä - Kotona asuvat 75-84-vuotiaat, (%) vastaavan ikäisestä väestöstä - Kotona asuvat 85 vuotta täyttäneet, (%) vastaavan ikäisestä väestöstä
	<p>Huomioidaan esteettömyys kaupunkisuunnittelussa ja rakentamisessa laajasti: vanhus- ja vammaisneuvostojen lausunnot pyydetään suunnitelmavaiheessa esteettömyyden varmistamiseksi.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Asukaskysely - Kuntalaisten kuuleminen - Yhteistyö ja tehdyt lausunnot
	<p>Kehitetään kaupunkiympäristöä huomioiden kuntalaisten turvallisuus (mm. valaistus, kunnossapito, pelon paikat)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajakset 65 vuotta täyttäneillä / 10 000 vastaavan ikäistä - Turvallisuussuunnittelussa tunnistettu paikat, joissa tapahtuu paljon kaatumisia tai kaatumisriski on suuri, ja tehdään tarvittavat toimenpiteet riskin pienentämiseksi .
	<p>Työstetään ehkäisevän päihdetyön suunnitelma yhteistyössä Kainuun hyvinvointialueen kanssa.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - AUDIT kysely - Päivittäin tupakoivien osuus % 65 vuotta täyttäneet

Kajaanin kaupunki

Hyvinvointia edistävät rakenteet

Tavoite	TOIMENPITEET	MITTARIT
<p>Elintavat ja terveys: Kuntalaisen palveluissa tuetaan terveellisiin elintapoihin ja huomioidaan valtakunnalliset suositukset.</p>	<p>Kehitetään hyvinvointikyselyä niin, että saadaan riittävästi vastaajia työikäisistä ja ikääntyneistä, myös maahanmuuttajista ja muista vähemmistöryhmistä.</p>	<p>- Toteutunut hyvinvointikysely, heterogeeninen vastaajajoukko</p>
	<p>Huomioidaan eri väestöryhmiä koskevassa päätöksenteossa kyseisten väestöryhmien kuuleminen (lapset ja nuoret, työikäiset, ikääntyneet, vammaiset, maahanmuuttajat, heikompiosaiset).</p>	<p>- HYTE-kerroin 0–100 - Kajaanin asukastutkimus (mahdollisuus osallistua palveluiden kehittämiseen)</p>
	<p>Varmistetaan, että vammais- ja vanhusneuvostoilla, nuorisovaltuustolla, maahanmuuttajaneuvostolla sekä romanityöryhmällä on aidosti mahdollisuus vaikuttaa kaupungin päätöksentekoon kuntalaisten hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta koskevissa asioissa.</p>	<p>- Kannanotot vuoden aikana</p>
	<p>Seurataan kaupungin päihdetilannetta ja tiedotetaan siitä.</p>	<p>- Ehkäisevän päihdetyön toimintasuunnitelma</p>

TAVOITE	TOIMENPITEET	MITTARIT
<p>Mielen hyvinvointi ja osallisuus: Kuntalaisilla ja järjestötoimijoilla on aito mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa kaupungin toimintaan. Varmistetaan luontoon pääsyn mahdollisuus kaikenikäisille.</p>	<p>Järjestetään joka vuosi 1–2 järjestöiltaa, jossa järjestöt saavat tietoa ajankohtaisista asioista ja väylän keskustella kaupungin toimijoiden kanssa: samalla toteutetaan järjestökysely vähintään 1 x vuodessa.</p>	<p>- Kysely järjestöille</p>
	<p>Järjestetään osallistuva budjetointi joka toinen vuosi.</p>	<p>- Toteutunut osallistuva budjetointi, osallistujamäärät prosessissa verrattuna edellisiin vuosiin.</p>
	<p>Tuetaan kuntalaisia äänestysaktiivisuuteen.</p>	<p>- Äänestysaktiivisuus kuntavaaleissa ja aluevaaleissa, (%) äänioikeutetuista - Äänestysprosentti > valtakunnallinen taso</p>
	<p>Toteutetaan Kainuun mielenterveysohjelmaa.</p>	<p>- Mielenterveysindeksi, ikävakioitu - Depressiolääkkeistä korvausta saaneet 25-64-vuotiaat, (%)</p>
	<p>Varmistetaan Perjantaipuuron jatkuvuus yhteistyössä Kajaanin seurakunnan kanssa. Selvitetään toiminnan kasvumahdollisuudet.</p>	<p>- Tapahtumien kävijämäärät.</p>
	<p>Mallinnetaan luonnon terveyshyötyjen taloudellisia vaikutuksia.</p>	<p>- Metsäterveyslaskurista saatu tieto.</p>
	<p>Juurrutetaan kulttuurikaveritoiminta osaksi perustoimintaa.</p>	<p>- Kävijämäärät, palautteet</p>

TAVOITE	TOIMENPITEET	MITTARIT
<p>Elinvoima ja turvallisuus: Turvallisuusnäkökulmia vahvistetaan hyvinvointityössä.</p>	<p>Toteutetaan turvallisuuskysely kerran kolmessa vuodessa.</p>	<p>- Kyselyn vastaukset, kyselyn vastausmäärä.</p>
	<p>Vahvistetaan kaupungin ja viranomaisten yhteistyötä paikallisen turvallisuussuunnittelun osalta</p>	<p>- Kajaanin HYTETU-työryhmässä käydään turvallisuussisältöinen kokous vähintään 1 x vuodessa.</p>
	<p>Huomioidaan joukkoliikenteessä ja pysäkeillä esteettömyys.</p>	<p>- Kuinka suuri osuus kaikista bussipysäkeistä täyttää esteettömyyskriteerit - Asiakaskyselyn vastaukset</p>
	<p>Ylläpidetään ja kehitetään turvallista kaupunkiympäristöä. Panostetaan ympäristön siisteyteen.</p>	<p>-Turvallisuuskysely 2025 & 2028</p>

Seuranta ja arviointi

- Toimenpiteiden seuranta ja arviointia tehdään vuosittaisissa hyvinvointikertomuksen vuosiraporteissa.
- Vuosittaisissa hyvinvointiraporteissa tarkastellaan myös hyvinvointitilanteen kehitys ja valittujen mittareiden tulokset sekä muutokset aiempaan.
- Laajassa hyvinvointikertomuksessa raportoidaan laajemmin koko kauden tilanne, seuranta ja arviointi.

Liite 1: Mittarit vaikutusten arviointia varten

Lapset ja lapsiperheet	Mittari (*sisältyy vähimmäistietosisältöön)	Vastuutaho	Seuranta
Elintavat ja terveys	<p>Fyysinen toimintakyky ja terveys:</p> <ul style="list-style-type: none">Lasten ja nuorten heikko fyysinen toimintakyky (MOVE) % 5lk ja 8lk oppilaat (Sotkanet 5477, 5478)*Terveyttä edistäviä elintapoja –summaindikaattori, % 4-5 ja 8-9lk (Sotkanet 8, 9)*Vähintään tunnin päivässä liikkuvat, % 4-5lk, 8-9lk, AOL, lukio (Sotkanet 4822, 4727, 4728, 4729)Syö aamupalaa joka aamu, syö koululounasta päivittäin % (Kouluterveyskysely 2025)Syö koululounasta päivittäin 8-9lk, lukio (Kouluterveyskysely 2025)<u>Harrastaa liikuntaa ohjatusti vapaa-ajalla vähintään viikoittain 4-5klk. (Kouluterveyskysely 2025)</u> <p>Ravitsemusterveys:</p> <ul style="list-style-type: none">Ei syö koululounasta päivittäin 8-9lk (Sotkanet 3904), AOL, lukio (Sotkanet 3938, 3923)*Niukasti kasviksia sekä hedelmiä ja marjoja syövien nuorten osuus %, AOL, lukio (Sotkanet 4725, 4726)*Oppilaalle on varattu yli 25min kouluruuan syömiseen kyllä/ei (Sotkanet 6408)Koulussa noudatetaan Valtion ravitsemusneuvottelukunnan kouluruokailusuositusta koululounaan ja välipalojen järjestämisessä, % kunnan kouluista (Sotkanet 5317) <p>Päihteidenkäyttö:</p> <ul style="list-style-type: none">Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa 6% 8-9lk (Kouluterveyskysely 2025)Käyttänyt tupakkaa, sähkötupakkaa, nuuskaa tai nikotiinipusseja vähintään kerran 43% 8-9lk. (Kouluterveyskysely 2025)Käyttää päivittäin tupakkaa, sähkötupakkaa, nuuskaa tai nikotiinipusseja 11% 8-9lk. (Kouluterveyskysely 2025)Kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran 6% 8-9lk. (Kouluterveyskysely 2025)Ehkäisevää päihdetyötä yhteisesti kirjattujen käytäntöjen mukaisesti toteuttavat peruskoulut, % peruskouluista (Sotkanet 471)	Sivistystoimi (kulttuuri, nuorisopalvelut, perusopetus, varhaiskasvatus), ympäristötekniikan (liikuntatoimi).	Mittareiden ja laadullisen tiedon pohjalta. Seurataan vuosittain (tai aina, kun uudet tiedot saatavilla, esim. kouluterveyskyselyn tiedot vain joka toinen vuosi). Hyvinvointikoordinaattori kokoaa tiedot vastuutahojen kanssa.
Mielen hyvinvointi ja osallisuus	<ul style="list-style-type: none">Erittäin heikko osallisuuden kokemus, % 8-9lk (Sotkanet 5680), AOL, lukio (Sotkanet 5681, 5682)Syrjäytymisriskissä (ei työssä, ei opiskele, ei ole varusmiespalveluksessa) olevat 18-24-vuotiaat, % (Sotkanet 5387)Ei yhtään läheistä ystävää 8-9lk 9% (Kouluterveyskysely 2025)Mahdollisuus keskustella koulussa aikuisen kanssa mieltä painavista asioista 4-5.lk 63% & 8-9.lk 52%, Kouluterveyskysely 2025)Vähintään lievää ahdistusta 18% 4-5lk (Kouluterveyskysely 2025)Oma puhelin häirinnyt keskittymistä oppitunneilla vähintään kerran viikossa, %Vaikeuksia opetuksen seuraamisessa, %		
Turvallisuus	<ul style="list-style-type: none">Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, % 4-5lk, 8-9lk (Sotkanet 4834, 1514), AOL, lukio (Sotkanet 3928, 3913)Kouluympäristön terveellisyys ja turvallisuuden sekä koulu yhteisön hyvinvoinnin tarkastus tehty 3v välein, % kouluista (Sotkanet 5309)Kiusattu koulussa jättämällä ulkopuolelle % Perusopetus 10%, lukio 5 %, AOL 6% (Kouluterveyskysely 2025)		
Elinvoima	<ul style="list-style-type: none">Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet lapsiperheet (Sotkanet 5097)*Ahtaasti asuvat lapsiasuntokunnat (Sotkanet 190)Lasten pienituloisuusaste (Sotkanet 228)Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17-24-vuotiaat (Sotkanet 3219)		

Liite 2: Mittarit vaikutusten arviointia varten

Työkäiset	Mittari (*sisältyy vähimmäistietosisältöön)	Vastuutaho	Seuranta
Elintavat ja terveys	Fyysinen terveys ja terveydentila: <ul style="list-style-type: none">Sairastavuusindeksi, ikävakioitu (Sotkanet 5641)*Kunnassa järjestetään liikkumisryhmiä työttömille + painonhallintaa tarvitseville kyllä/ei (TEAviisari)*Tuki- ja liikuntaelinten- sekä sidekudosten sairauksien vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat, % 18-64-vuotiaista (Sotkanet 682)Alkoholisairastavuusindeksi, ikävakioitu (Sotkanet 5659)	Sivistystoimi (kulttuuri), ympäristötekniinen (liikuntatoimi, kaavoitus ja kaupunkisuunnittelu), konsernihallinto (elinvoima ja hallinto).	Mittareiden ja laadullisen tiedon pohjalta. Seurataan vuosittain (tai aina, kun uudet tiedot saatavilla, esim. kouluterveyskyselyn tiedot vain joka toinen vuosi). Hyvinvointikoordinaattori kokoaa tiedot vastuutahojen kanssa.
Mielen hyvinvointi ja osallisuus	<ul style="list-style-type: none">Mielenterveysindeksi, ikävakioitu (Sotkanet 5651) Äänestysaktiivisuus kuntavaaleissa ja aluevaaleissa, % äänioikeutetuista (Sotkanet 3076, 229)		
Turvallisuus	<ul style="list-style-type: none">Yhden hengen asuntokunnat, % asuntokunnista (Sotkanet 324)Asunnottomat yksin asuvat / 1000 asukasta (Sotkanet 483)Päihdehuollon avopalveluissa asiakkaita / 1000 asukasta (Sotkanet 1271)		
Elinvoima	<ul style="list-style-type: none">Vaikeasti työllistyvät (rakennetyöttömyys), % 15-64-vuotiaista (Sotkanet 3071)*Työkyvyttömyysindeksi, ikävakioitu (Sotkanet 5663)Pitkäaikaistyöttömät, % työttömistä (326)		

Liite 3: Mittarit vaikutusten arviointia varten

Ikäihmiset	Mittari (*sisältyy vähimmäistietosisältöön)	Vastuutaho	Seuranta
Elintavat ja terveys	Fyysinen toimintakyky ja terveys: <ul style="list-style-type: none">Kunta järjestää liikkumisryhmiä ikääntyneille kyllä/ei (TEAvisari)* Ravitsemusterveys: <ul style="list-style-type: none">Kunta on asettanut tavoitteet ja toimenpiteet ikääntyneiden hyvinvointia ja terveyttä edistävien ravitsemustottumusten lisäämiseksi % (Sotkanet 470)-TEAvisari, ikääntyneen väestön palvelut	Sivistystoimi (kulttuuritoimi), ympäristötekniinen (liikuntatoimi), konsernihallinto (hallintopalvelut).	Mittareiden ja laadullisen tiedon pohjalta. Seurataan vuosittain (tai aina, kun uudet tiedot saatavilla, esim. kouluterveyskyselyn tiedot vain joka toinen vuosi). Hyvinvointikoordinaattori kokoaa tiedot vastuutahojen kanssa.
Mielen hyvinvointi ja osallisuus	<ul style="list-style-type: none">Depressiolääkkeistä korvausta saaneet 65-vuotta täyttäneet, % (Sotkanet 690)Kotona asuvat 75 vuotta täyttäneet, % vastaavan ikäisestä väestöstä (Sotkanet 1570)Itsensä yksinäiseksi tuntevien osuus (%), 75 vuotta täyttäneet (Sotkanet) 4287*Kulttuurin edistäminen kunnassa TEA-pistemäärä (Sotkanet 4224)		
Turvallisuus	<ul style="list-style-type: none">Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajakset 65 vuotta täyttäneillä / 10 000 vastaavan ikäistä (Sotkanet 3959)*		
Elinvoima	<ul style="list-style-type: none">Omaishoidon tuella kotona hoidettavat 75 vuotta täyttäneet vuoden aikana, % vastaavan ikäisistä (Sotkanet 3262)*Kotona asuvat 65-74-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä (Sotkanet 2787)Kotona asuvat 75-84-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä (Sotkanet 1250)Kotona asuvat 85 vuotta täyttäneet, % vastaavan ikäisestä väestöstä (Sotkanet 1251)		

Liite 4: Mittarit vaikutusten arviointia varten

Hyvinvointia edistävät rakenteet	Mittari (*sisältyy vähimmäistietosisältöön)	Vastuutaho	Seuranta
Elintavat ja terveys	Terveyden edistäminen: <ul style="list-style-type: none">Liikunnan edistämisen TEA-pistemäärä (Sotkanet 4094)Kunnan HYTE-työn aktiivisuus (Sotkanet 3675)HYTE-kerroin 0-100 (Sotkanet 5340) Liikuntapalvelut kunnassa: <ul style="list-style-type: none">Liikuntapaikkojen lukumäärä/1000 asukasta (LIPAS)Kunnan liikuntatoimen toimintamenot/asukas (LIPAS)Kunnan investoinnit liikuntaan/asukas (LIPAS)	HYTETU-työryhmä, kulttuuripalvelut, sivistyspalvelut, ympäristötekkinen, liikuntatoimi, konsernihallinto	Mittareiden ja laadullisen tiedon pohjalta. Seurataan vuosittain (tai aina, kun uudet tiedot saatavilla, esim. kouluterveyskyselyn tiedot vain joka toinen vuosi). Hyvinvointikoordinaattori kokoaa tiedot vastuutahojen kanssa.
Mielen hyvinvointi ja osallisuus	Kulttuurihyvinvointi: <ul style="list-style-type: none">Kulttuurin edistäminen kunnassa TEA-pistemäärä (Sotkanet 4224)Kulttuuritoiminnan tarjoaminen kohdennetusti erilaisille ryhmille (TEAviisari)Kunnan nettokäyttökustannukset kulttuuritoimintaan €/asukas ja kunnan avustukset kulttuuritoimintaan (Kuntien kulttuuritilastot KULTTI)		
Turvallisuus	<ul style="list-style-type: none">Poliisin tietoon tulleet rattijuopumustapaukset / 1000 asukasta (Sotkanet 3089)Poliisin tietoon tulleet kaikki huumausainerikokset / 1000 asukasta (3093)		
Elinvoima	<ul style="list-style-type: none">Ikäryhmittäinen väestörakenne 0-17v (Sotkanet 1065), 18-64v (Sotkanet 206), 65+v (1068)*Väestöennuste ikäryhmittäin 0-17v, 18-64v, 65+v (Sotkanet)*Kunnan yleinen pienituloisuusaste (Sotkanet 3099)Menetetyt elinvuodet (PYLL-indeksi) ikävälillä 0-80 vuotta / 100 000 asukasta (Sotkanet 3138)Koulutustasomittain (Sotkanet 180)		